

GEZOND IN ...

STIMULERINGSPROGRAMMA GIDS
LOKALE AANPAK GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN

GEZOND IN... GEBIEDSINDICATOREN

Deze Gezond in... Gebiedsindicatoren zijn speciaal samengesteld voor de lokale samenhangende aanpak van gezondheidsachterstanden. U kunt ze gebruiken voor een gebiedsscan van wijk, dorp of kern en voor monitoring en evaluatie van gezondheidsachterstanden in uw gemeente. De cijfers voor uw gemeente en wijken kunt u vinden onder het thema Gezondheidsverschillen op www.waarstaatjegemeente.nl

HOE ZIJN DE GEZOND IN... GEBIEDSINDICATOREN TOT STAND GEKOMEN?

Er zijn veel verschillende gezondheidsmonitors en -overzichten, samen goed voor meer dan duizend indicatoren. Om de basisinformatie voor een gebiedsgerichte aanpak van gezondheidsachterstanden te bundelen, heeft een werkgroep onder leiding van GGD GHOR Nederland en Gezond in... uit de bestaande monitors een set met basisindicatoren gefilterd. Bij de selectie van indicatoren was belangrijk dat gegevens landelijk, gemeentelijk en bij voorkeur ook op wijkniveau beschikbaar zijn, landelijk dekkend, actueel, openbaar, relevant en beïnvloedbaar door gemeenten. Bovendien moest er een goede verdeling en relatie zijn met de vijf sporen van de Gezond in... aanpak.

GEBIEDSINDICATOREN OP WAARSTAATJEGEMEENTE.NL

De Gezond in... gebiedsindicatoren staan overzichtelijk bij elkaar op www.waarstaatjegemeente.nl onder het thema Gezondheidsverschillen. Ook vindt u hier voor elke gemeente een rapport met cijfers op gemeenteniveau en een rapport met cijfers op wijkniveau.

Het stimuleringsprogramma 'Gezond in...' van [Pharos](#) en [Platform31](#) nam het initiatief voor het thema Gezondheidsverschillen op Waarstaatjegemeente.nl. Dit initiatief is tot stand gekomen in samenwerking met [VNG](#), [KING](#), [GGD GHOR Nederland](#), [RIVM](#) en [Vektis](#).

Om gezondheidsachterstanden terug te dringen, adviseert Gezond in... een integrale aanpak op vijf sporen: Gedrag & vaardigheden, Participatie, Preventie & zorg, Fysieke omgeving en Sociale omgeving. Er zijn acht succesfactoren (pijlers) bekend die de aanpak op deze sporen effectiever maken. De ruim 30 Gezond in... Gebiedsindicatoren geven inzicht in de vijf sporen en de algemene lokale gezondheidssituatie.

PLEK IN HET PROCES?

Bij de lokale aanpak van gezondheidsachterstanden is het raadzaam om gebruik te maken van indicatoren die ondersteunend zijn bij het vormen van een beeld van de gebieden waar men werkzaam is, en het vaststellen van de gewenste situatie. Deze indicatoren kunnen gebruikt worden als input voor een monitor, gesprekken met partners en bewoners en om een dialoog over doelen te faciliteren. Het is een procesgerichte aanpak waarbij men de volgende stappen kan doorlopen:

- Maak een gebiedsscan/gebiedsprofiel
- Bespreek gegevens met professionals
- Organiseer dialoog met bewoners
- Stel gezamenlijk doelen en prioriteiten vast
- Benoem resultaten en kies daarbij een aanpak
- Ontwerp samenwerkingsstructuur
- Maak afspraken en voer de plannen uit
- Evalueer zowel proces als effect

De Gezond in... Gebiedsindicatoren bieden basisinput voor de procesgerichte aanpak en het volgen van deze aanpak.

WELK INZICHT BIEDEN DE GEBIEDSINDICATOREN?

De Gezond in... Gebiedsindicatoren geven inzicht in de gezondheidsverschillen en relevante factoren die daarop van invloed zijn in een bepaald gebied. Het is geen uitputtende lijst. Het geeft een indruk of een beeld. Om keuzes te maken over de gewenste aanpak van de achterstanden is aanvullende informatie nodig, te verkrijgen door bijvoorbeeld het aanbod van zorg en welzijn in kaart te brengen, en gesprekken te voeren. De data geven geen waardeoordeel. Het staat gemeenten vrij om de cijfers ofwel te vergelijken met andere wijken, buurgemeenten, de regio, landelijke cijfers of om er een mening over te vormen op basis van gesprekken met bestuur, professionals en inwoners.

MEER INFORMATIE?

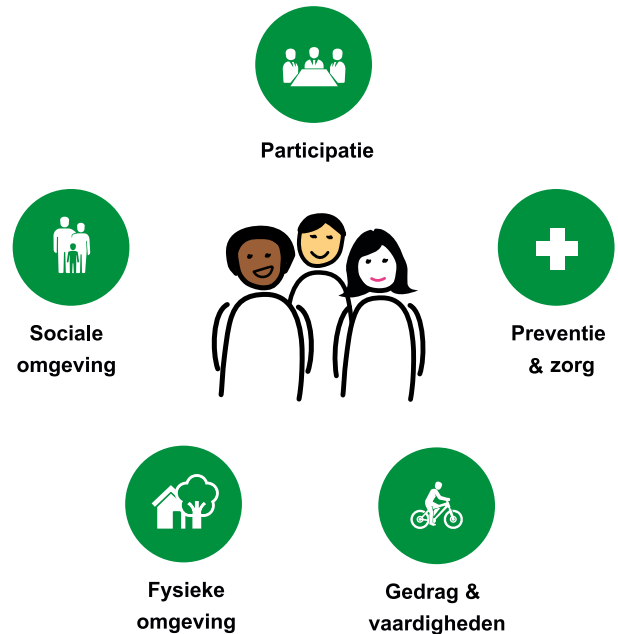
Bij vragen over gebruik en inhoud van deze indicatoren kunt u contact opnemen met uw Gezond in... adviseur of mailen naar: info@gezondin.nu. Benut daarnaast ook de kennis van andere thema's op www.waarstaatjegemeente.nl en van uw collega's uit andere domeinen en van landelijke en regionale partners (zoals de GGD of ROS). Op www.gezondin.nu vindt u voorbeelden van het gebruik van profielen en kunt u deze basislijst en handleiding downloaden. Op de site van het RIVM Centrum Gezond Leven vindt u ook uitgebreide informatie in de [Handreiking Gezonde Gemeente](#) voor het gebruik van scans en wijkprofielen. Onder het thema Gezondheidsverschillen op www.waarstaatjegemeente.nl kunt u gemeente- en wijkrapporten downloaden.

Download op www.gezondin.nu ook de

Toelichting en vindplaatsen Gezond in... Gebiedsindicatoren en Veelgestelde vragen Gezond in... Gebiedsindicatoren.

HOE ZIJN DE GEBIEDSINDICATOREN VERDEELD?

Er is een aantal algemene gebiedsindicatoren benoemd en een aantal gebiedsindicatoren die inzicht geven in de vijf sporen van Gezond in...

GEBIEDSINDICATOREN

ALGEMEEN

Onder deze kop staat een aantal algemene indicatoren of indicatoren die niet te beïnvloeden zijn via bepaalde interventies, maar wel de gezondheid van de wijk/gemeente beïnvloeden. De indicatoren uit de verschillende sporen kunnen naast deze algemene indicatoren gelegd worden en zo een deel van de situatie verklaren. Daarnaast kunnen de scores op deze indicatoren helpen bij het maken van keuzes voor bepaalde interventies.

1. Sociaaleconomische status
2. Levensverwachting
3. Leefbaarheidsscore
4. Eénoudergezinnen
5. Gebruik voorzieningen in het sociale domein

PREVENTIE & ZORG

Goede preventie & zorg is een randvoorwaarde voor gezondheid. Voor migranten en laag opgeleiden is de toegankelijkheid van de zorg een aandachtspunt. Hiervoor is investeren in effectieve communicatie door professionals essentieel. Daarnaast is samenwerking tussen preventie, zorg en welzijn en tussen gemeenten en zorgverzekeraars van belang. De indicatoren gaan over de mate waarin bepaalde aandoeningen of problemen aanwezig zijn. Ook is een indicator opgenomen over stapeling van jeugdvoorzieningen.

6. Gebruik eerstelijnszorg – huisartsenzorg, GGZ en wijkverpleging
7. Twee of meer chronische aandoeningen
8. Diabetes type 2
9. Psychische problematiek
10. Verminderde mobiliteit
11. Stapeling jeugdvoorziening

SOCIALE OMGEVING

Het sociale netwerk beïnvloedt gedrag, gevoel van veiligheid en gezondheid. In een gezonde sociale omgeving wonen mensen veilig, is de samenhang in de buurt groot en krijgen mensen steun. Er is gekozen voor vijf indicatoren die verschillende aspecten van de sociale omgeving weergeven. Alle indicatoren zijn nogal persoonlijk, iemands eenzaamheid of armoedestatus zijn geen onderwerpen die makkelijk besproken worden. Toch is beleid nodig en mogelijk om deze aspecten te verbeteren en zo een deel van de oorzaken van gezondheidsachterstanden weg te werken.

12. Sociale samenhang
13. Mantelzorg
14. Ervaren onveiligheid
15. Kinderen opgroeiend in armoede
16. Eenzaamheid

FYSIEKE OMGEVING

De fysieke omgeving kan gezondheid bevorderen, maar ook beperken. Zo vergroot het wonen in aandachtswijken het risico op gezondheidsproblemen door de ligging naast een snelweg, verouderde woningen of het ervaren van onveiligheid. De leefomgeving kan mensen ook uitnodigen tot bijvoorbeeld meer bewegen en sporten. Voor dit spoor is gekozen om te werken met de indicatoren van de Leefbaarometer. Deze geeft informatie over de leefbaarheid in alle buurten en wijken, waarbij leefbaarheid is gedefinieerd als de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld. Een hoger cijfer betekent een hogere (positievere) leefbaarheid.

17. Score woningvoorraad
18. Score publieke ruimte
19. Score voorzieningen
20. Score veiligheid
21. Score luchtverontreiniging - fijnstof en stikstofdioxide

GEDRAG EN VAARDIGHEDEN

In deze lijst zijn indicatoren opgenomen van gedragingen die groot effect hebben op de gezondheid en waar grote verschillen tussen sociale groepen zijn. Het is belangrijk dat burgers op deze aspecten hun gezondheid kunnen behouden of verbeteren. Daarvoor zijn zowel kennis als (gezondheids)vaardigheden nodig. Dit zijn vaardigheden om informatie over gezondheid te begrijpen en toe te passen. Ook de vaardigheden om de weg te vinden in de zorg en klachten te verwoorden horen daarbij.

22. Voldoet aan norm gezond bewegen
23. Roken
24. Overgewicht
25. Laaggeletterdheid
26. Kinderen zonder periodieke controle bij de tandarts

PARTICIPATIE

Actief meedoen in de samenleving (betaald of vrijwilligerswerk, het volgen van een opleiding of anderszins), maakt mensen gezond en andersom. Gemeenten leggen bijvoorbeeld verbanden tussen de beleidsterreinen Werk en inkomen (armoedebeleid), Wmo, Volksgezondheid, Onderwijs en Sport. Deze indicatoren voor participatie zijn daarom zowel beïnvloeder als uitkomst van gezondheid. Werk, inkomen en opleiding zijn bovendien de factoren die de SES-status bepalen en hebben dus direct te maken met gezondheidsachterstanden: hoe lager de SES, hoe meer kans op de meest voorkomende gezondheidsproblemen.

- 27. Werkzame beroepsbevolking
- 28. Personen met bijstandsuitkering
- 29. Vroegtijdig schoolverlaters
- 30. Vrijwilligerswerk
- 31. Lidmaatschap sportverenigingen

VERANTWOORDING

Verklaringen en ontwikkelingen van gezondheidsfactoren zijn te vinden op: www.volksgezondheidszorg.info

Adviezen over het beïnvloeden van de indicatoren zijn te vinden op: loketgezondleven.nl/gezonde-gemeente. Daar vindt u veel verwijzingen naar andere sites voor verdere verdieping.

Wilt u weten hoe het staat met de cijfers in uw gemeente of wijk? U vindt ze op www.waarstaatjegemeente.nl onder het thema Gezondheidsverschillen.

Op waarstaatjegemeente.nl vindt u ook informatie over andere beleidsthema's op gemeenteniveau.

OVER GEZOND IN...

Gezond in... adviseert gemeenten hoe zij hun lokale integrale aanpak van gezondheidsachterstanden kunnen versterken. Het programma stimuleert bestuurders, professionals en organisaties uit verschillende disciplines om hieraan bij te dragen. Met o.a. landelijke en regionale bijeenkomsten, instrumenten en een interactief online platform dat alle initiatieven en betrokkenen met elkaar verbindt.

Gezond in... wordt uitgevoerd door [Pharos](#) en [Platform31](#) in het kader van het Nationaal Programma Preventie, met financiering van het ministerie van VWS.

